

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشکده علوم اجتماعی

گروه علوم سیاسی - رشته علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان

نقش حزب دموکرات کردستان عراق در تأسیس حکومت اقلیم کردستان

استاد راهنما

دکتر قربانعلی قربانزاده

استاد مشاور

دکتر محمدرحیم عیوضی

دانشجو

طه رحمن پور

آذر ۱۳۹۰

باسمه تعالی
دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
معاونت آموزشی دانشگاه - مدیریت تحصیلات تکمیلی
(فرم شماره ۲۶)
تعهدنامه اصالت پایان‌نامه

اینجانب طه رحمن پور دانشجوی رشته علوم سیاسی مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بدین وسیله اصالت کلیه مطالب موجود در مباحث مطروحه در پایان‌نامه تحصیلی خود با عنوان "نقش حزب دموکرات کردستان عراق در تأسیس حکومت اقلیم کردستان" را تأیید کرده، اعلام می‌نمایم که تمامی محتوای آن حاصل مطالعه، پژوهش و تدوین خودم بوده و به هیچ وجه رونویسی از پایان‌نامه و یا هیچ اثر یا منبع دیگری، اعم از داخلی، خارجی و یا بین‌المللی نبوده و تعهد می‌نمایم در صورت اثبات عدم اصالت آن و یا احراز عدم صحت مفاد و یا لوازم این تعهدنامه در هر مرحله از مراحل منتهی به فارغ‌التحصیلی و یا پس از آن و یا تحصیل در مقاطع دیگر و یا اشتغال و ... دانشگاه حق دارد ضمن رد پایان‌نامه نسبت به لغو و ابطال مدرک تحصیلی مربوطه اقدام نماید. مضافاً این که کلیه مسئولیت‌ها و پیامدهای قانونی و یا خسارت وارده از هر حیث متوجه اینجانب می‌باشد.

طه رحمن پور

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
معاونت آموزشی - مدیریت تحصیلات تکمیلی
(فرم شماره ۳۰)

فرم تأییدیه هیأت داوران جلسه دفاع از پایان‌نامه

بدین وسیله گواهی می‌شود: جلسه دفاعیه از پایان‌نامه کارشناسی ارشد طه رحمن پور دانشجوی رشته علوم سیاسی گرایش علوم سیاسی تحت عنوان نقش حزب دموکرات کردستان عراق در تأسیس حکومت اقلیم کردستان در تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲۹ در دانشگاه برگزار گردید و این پایان‌نامه با نمره ۱۹/۲۵ و درجه عالی مورد تأیید هیأت داوران قرار گرفت.

ردیف	سمت	نام و نام خانوادگی	مرتبه‌ی دانشگاهی	دانشگاه یا مؤسسه	امضا
۱	استاد راهنما	دکتر قربانعلی قربان‌زاده	استادیار	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	
۲	استاد مشاور	دکتر محمد رحیم عیوضی	دانشیار	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	
۳	داور خارج	دکتر سید محمد موسوی	دانشیار	دانشگاه پیام نور قزوین	
۴	داور داخل	دکتر سید عباس هاشمی	استادیار	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	
۵	نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر مسعود البرزی ورکی	استادیار	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	

تقدیم ہے

رہبر جاوید حزب دموکرات کردستان عراق ملا مصطفیٰ بارزانی

پدر و مادر عزیز و دل سوزم

ہمسفر صبور و مہربانم

چکیده

ساختار دولت فدرال عراق امروزی، حاصل مبارزات سیاسی و اجتماعی گروه‌های مختلف عراق، متشکل از کردها، شیعیان و سنی‌ها می‌باشد. کردها به عنوان یکی از نیروهای سیاسی فعال، همیشه به دنبال دستیابی به خواسته‌ها و مطالبات خویش در داخل عراق بوده‌اند که با سرکوب حکومت مرکزی مواجه شده‌اند. بعد از اینکه کردها بر اساس پیمان سیور^۱ به خودمختاری رسیدند؛ اما پیمان با شکست و عدم تعهد دولت‌های امضاکننده پیمان مواجه گردید، کردها خود را بین چند کشور دیدند که هر کدام از آن کشورها دارای تمامیت ارضی خاص خود بودند و اجازه هرگونه خودمختاری را از کردها گرفتند.

قیام کردها بصورت قومی و ملی دنبال گردید. حملات نظامی دولت‌های دارای اقلیت کرد به آن‌ها با شدت ادامه می‌یافت و کردها یا ادغام می‌شدند یا قیامشان سرکوب و متلاشی می‌گردید. اما قیام‌ها در کردستان عراق پس از تأسیس دولت عراق به صورت حزبی دنبال گردید و احزاب جدید و مختلفی در کردستان برای تحقق خواسته‌ها و مطالبات کرد دست به فعالیت و مبارزه با حکومت مرکزی زدند. حزب دموکرات کردستان یکی از حزب‌های کردستان عراق می‌باشد که از ابتدای تأسیس در ۱۹۴۶م به منظور رسیدن به خواسته‌های برحق مردم کرد به مبارزه فکری و عملی با حکومت مرکزی عراق برخاست.

رهبری کاریزماتیک و مقتدر ملامصطفی سبب تسلط کردها بر منطقه کردستان در برهه‌ای گردید. مبارزات حزب دموکرات بعد از مرگ او به رهبری مسعود بارزانی تداوم پیدا کرد. حزب دموکرات در سال ۱۹۹۲ با همراهی اتحادیه میهنی حکومت خودمختار را در منطقه کردستان تأسیس کردند که با مخالفت شدید حکومت مرکزی مواجه گردید و به رسمیت شناخته نگردید. اما آغاز جنگ آمریکا و عراق در سال ۲۰۰۳ و سرنگونی رژیم بعثی صدام، آرزوی دیرینه کردها را برآورده کرد و کردها بعد از هشت دهه مبارزه توانستند اصل خودمختاری کردستان عراق را در قانون اساسی دولت فدرال نهادینه سازند و حکومت اقلیم کردستان را تأسیس کنند.

کلیدواژه

حزب دموکرات کردستان عراق، فدرالیسم، حکومت اقلیم کردستان

¹ Treaty of Sevres

تقدیر و تشکر

به مصداق « من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق » بسی شایسته است از اساتید فرهیخته و فرزانه گروه علوم سیاسی، استاد ارجمند راهبنا، دکتر قربان زاده و استاد مشاور، دکتر عوضی و همچنین اساتید بزرگوار دکتر بزرگمهری، دکتر فوزی، دکتر نوازنی، دکتر قاسمی، دکتر دوشی، و دکتر یزدانفام که با کرامتی چون خورشید سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهبناهای هادی کار ساز و سازنده بارور ساختند؛ تقدیر و تشکر نمایم.

از پدر و مادر و همسر عزیز، خواهر و برادران دلسوز و مهربانم که آرامش روحی و آسایش فکری فراهم نمودند تا با جاهت‌های همه جانبه در محیطی مطلوب، مراتب تحصیلی و نیرلیان نامه درسی را به نحو احسن به اتمام برسانم، پاسگزاری می‌نمایم.

بهمچنین از دوستان گرامی و عزیز دانشگاهی از جمله آقایان مهدی سیاکی، حسام باب کوره، معود احمد زاده، روزگار بدری، کاوه نقشبندی، و تمام کسانی که در این سال‌های تحصیل از دانش آنها بهره‌گرفته‌ام نهایت تشکر را دارم.

در پایان از مسئولین کتابخانه مرکزی دانشگاه که مساعدت لازم را در این سال‌های تحصیل و دیتوین پیلان نامه برای بنده فراهم نمودند تشکر و برایشان موفقیت و سر بلندی آرزو مندم.

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا بر منتهای همت خود کاملان شدم

فهرست اجمالی مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه ۲

بخش اول: کلیات و مباحث نظری

فصل اول: حزب و گروه فشار ۱۰

فصل دوم: نظام سیاسی فدرالیسم ۲۳

بخش دوم: کردستان عراق

فصل سوم: کردستان ۳۶

فصل چهارم: کردستان عراق ۴۸

فصل پنجم: احزاب سیاسی کردستان عراق ۵۵

بخش سوم: صدام حسین و کردستان عراق

فصل ششم: مبارزات حزب دموکرات با رژیم عراق ۸۶

فصل هفتم: تشکیل حکومت خودمختار کردستان عراق (۱۹۹۲-۲۰۰۳) ۱۰۰

بخش چهارم: نظام فدرال عراق

فصل هشتم: نقش حزب دموکرات کردستان در تأسیس نظام فدرال ۱۱۵

فصل نهم: حکومت اقلیم کردستان عراق ۱۳۹

نتیجه‌گیری ۱۵۳

منابع و مآخذ ۱۵۷

فهرست تفصیلی مطالب

صفحه	عنوان
۲	مقدمه
۳	بیان مسأله
۴	سؤال‌های تحقیق
۴	سؤال اصلی
۴	سؤال‌های فرعی
۴	فرضیه اصلی تحقیق
۵	سوابق پژوهشی موضوع
۵	الف) کتاب‌ها
۶	ب) پایان نامه‌ها
۷	ج) مقالات
۷	روش و مراحل انجام کار تحقیق
۷	ساماندهی پژوهش
۸	نتایج علمی قابل پیش بینی از تحقیق
۹	بخش اول: کلیات و مباحث نظری
۱۰	فصل اول: حزب و گروه فشار
۱۰	۱- تعریف حزب
۱۱	۲- منشأ احزاب سیاسی
۱۲	۳- نظریه‌های مختلف در مورد خاستگاه احزاب سیاسی
۱۲	۳-۱- دیدگاه نهادی
۱۲	۳-۲- دیدگاه تضاد بحرانی یا تضاد تاریخی
۱۲	۳-۳- دیدگاه نوسازی
۱۳	۴- کارکرد احزاب سیاسی
۱۳	۴-۱- کارویژه‌های عام احزاب

۱۳	۴-۲- کارویژه‌های خاص احزاب سیاسی
۱۴	۵- ویژگی‌های احزاب سیاسی
۱۶	۶- طبقه‌بندی نظام‌های حزبی
۱۶	۶-۱- نظام‌های تک حزبی
۱۷	۶-۲- نظام‌های دوحزبی
۱۷	۶-۳- نظام‌های چند حزبی
۱۷	۷- تقسیم‌بندی احزاب سیاسی
۱۷	۷-۱- تقسیم‌بندی دوورژه
۱۸	۷-۲- تقسیم‌بندی لاول
۱۹	۸- عضویت و منابع مالی احزاب سیاسی
۲۰	۹- گروه فشار
۲۰	۹-۱- ویژگی‌های عمده گروه‌های ذینفوذ
۲۱	۹-۲- تفاوت احزاب سیاسی و گروه فشار
۲۱	۹-۳- وجه اشتراک گروه‌های ذی نفوذ با احزاب سیاسی
۲۲	۱۰- احزاب سیاسی در جهان سوم
۲۲	۱۰-۱- کارکرد احزاب سیاسی در جهان سوم
۲۲	۱۰-۲- تجربه چند حزبی در جهان سوم
۲۳	فصل دوم: نظام سیاسی فدرالیسم
۲۴	۱- فدرالیسم
۲۵	۲- فلسفه فدرالیسم
۲۶	۳- تاریخچه فدرالیسم
۲۶	۴- فدرالیسم نوین
۲۸	۵- مشخصات دولت فدرال
۲۸	۵-۱- اصل تفکیک
۳۰	۵-۲- اصل خودمختاری
۳۱	۵-۳- اصل مشارکت

۳۲	۶- دولت و حکومت محلی
۳۲	۷- تاثیر احزاب سیاسی در ساختار سیاسی
۳۴	خلاصه بخش اول
۳۵	بخش دوم: کردستان عراق
۳۶	فصل سوم: کردستان
۳۷	۱- زبان و دین
۳۷	۲- کوتاه از تاریخ کردها در دوره ماد
۳۸	۳- دوره پس از اسلام
۳۹	۴- امارت‌های کرد در دوران امپراتوری‌های عثمانی و صفوی
۴۰	۵- جنگ جهانی اول و تجزیه عثمانی
۴۱	۶- پیمان سیور
۴۲	۷- پراکندگی جغرافیایی کردها
۴۳	۱-۷- کردستان ترکیه
۴۵	۲-۷- کردستان سوریه
۴۵	۳-۷- کردهای ایران
۴۸	فصل چهارم: کردستان عراق
۴۸	۱- تشکیل کشور عراق
۴۹	۲- کردستان عراق
۵۰	۳- وضعیت جغرافیایی کردستان عراق
۵۳	۴- موقعیت ژئواکونومیک کردستان عراق
۵۳	۵- وضعیت سیاسی کردستان عراق در بدو تأسیس دولت عراق
۵۵	فصل پنجم: احزاب کردستان عراق
۵۵	۱- تاریخچه
۵۶	۲- حزب هیوا
۵۸	۳- حزب کمونیست برای کردستان عراق

۵۹	۴- حزب رزگاری گرد
۶۰	۵- حزب دموکرات کردستان عراق (پارتی)
۶۱	۵-۱- ایل بارزانی
۶۳	۵-۲- ملا مصطفی بارزانی
۶۶	۵-۳- مبارزات و برنامه‌های حزب دموکرات بعد از اعلام جمهوری در عراق در سال ۱۹۵۸
۶۶	۵-۴- کودتای ۱۴ ژوئیه ۱۹۵۸ و کردها
۶۸	۵-۵- قیام ۱۱ ايلول (سپتامبر) ۱۹۶۱
۷۰	۵-۶- مبارزات ملا مصطفی بارزانی و حزب دموکرات کردستان با عبدالسلام عارف
۷۱	۵-۷- حزب بعث و حزب دموکرات (۱۹۶۸-۱۹۷۵)
۷۴	۶- اتحادیه میهنی کردستان (یه کیتی نیشتمانی کوردستان)
۷۶	۷- حزب سوسیالیست کردستان عراق
۷۷	۸- پاسوک (حزب سوسیالیست گرد)
۷۷	۹- حزب کمونیست کردستان - عراق
۷۸	۱۰- پرچم انقلاب (ثالای شورش)
۷۸	۱۱- احزاب اسلامی کردستان عراق
۷۸	۱۱-۱- حرکت اسلامی کردستان (بزووتنه‌وی ئیسلامی کردستان)
۷۹	۱۱-۲- النهضه
۷۹	۱۱-۲-۱- حرکت اسلامی (imk)
۸۰	۱۱-۲-۲- کومله ئیسلامی (جماعت اسلامی کردستان)
۸۰	۱۱-۲-۳- انصار الاسلام
۸۰	۱۱-۳- اتحاد اسلامی کردستان
۸۲	۱۲- گوران
۸۴	خلاصه بخش دوم
۸۵	بخش سوم: صدام حسین و کردستان عراق
۸۶	فصل ششم: مبارزات حزب دموکرات با رژیم عراق

۸۷	۱- تاریخچه حزب بعث عراق
۸۷	۲- جمهوری اسلامی ایران و قیاده موقت
۸۹	۳- آغاز جنگ ایران و عراق
۹۰	۴- کنفرانس همبستگی اپوزیسیون عراق
۹۱	۵- انفال
۹۲	۶- حلبچه
۹۳	۷- اشغال کویت توسط عراق فرصتی برای کردها
۹۵	۸- جبهه مشترک کردستان با گروه‌های عراقی
۹۶	۹- قیام (راپه رین) مارس ۱۹۹۱
۹۷	۱۰- اعلام منطقه پرواز ممنوع در شمال عراق
۹۸	۱۱- مذاکرات مربوط به خودمختاری با صدام
۱۰۰	فصل هفتم: تشکیل حکومت خودمختار کردستان عراق (۱۹۹۲-۲۰۰۳)
۱۰۰	۱- نخستین انتخابات در کردستان عراق
۱۰۰	۲- مهمترین ابعاد قانون اولین انتخابات کردستان عراق
۱۰۲	۳- نمایندگان حزب دموکرات در پارلمان کردستان
۱۰۳	۴- پایه‌گذاری سیستم ۵۰:۵۰
۱۰۶	۵- تشکیل حکومت جدید و آغاز جنگ داخلی
۱۰۸	۶- مواضع مشترک ترکیه، ایران و سوریه تا سال ۲۰۰۳ نسبت به کردستان عراق
۱۰۹	۷- رابطه آمریکا با کردها تا قبل از روی کار آمدن جرج بوش
۱۱۰	۸- رابطه حزب دموکرات کردستان و آمریکا تا قبل از سال ۲۰۰۳
۱۱۳	خلاصه بخش سوم
۱۱۴	بخش چهارم: نظام فدرال عراق
۱۱۵	فصل هشتم: نقش حزب دموکرات کردستان در تأسیس نظام فدرال
۱۱۶	۱- اوضاع داخلی و خارجی عراق قبل از حمله آمریکا
۱۱۶	۱-۱- اوضاع داخلی

- ۱-۲- اوضاع خارجی عراق قبل از جنگ ۱۱۷
- ۳- رویکرد کردها به آمریکا ۱۱۷
- ۴- نخستین رابطه رهبران کرد با دولت بوش ۱۱۸
- ۵- طرح حمله آمریکا به عراق و نگاه کردها به آن ۱۱۹
- ۶- منافع کردها و حمله آمریکا به عراق ۱۲۰
- ۷- رابطه حزب دموکرات کردستان با دیگر معارضین عراق ۱۲۱
- ۸- حمله آمریکا به عراق ۱۲۳
- ۹- شورای انتقالی پس از سقوط صدام و دولت موقت ۱۲۴
- ۱۰- زمینه‌های فدرالیسم در عراق ۱۲۶
- ۱۱- ساختار جدید دولت عراق ۱۲۷
- ۱۲- کردها و نظام فدرالی در عراق ۱۲۸
- ۱۳- نقش حزب دموکرات در تأسیس نظام فدرالی در عراق ۱۲۹
- ۱۴- مقدمه پیش نویس قانون پیشنهادی حزب دموکرات برای قانون اساسی عراق آینده ۱۳۲
- ۱۵- قانون اساسی عراق فدرال ۱۳۴
- ۱۶- ویژگی های حکومت اقلیم در قانون اساسی دولت فدرال ۱۳۵
- ۱۷- ساختار سیاسی حکومت اقلیم کردستان (KRG) ۱۳۶
- ۱۸- ویژگی‌های کارکردی اقلیم کردستان ۱۳۸
- فصل نهم: حکومت اقلیم کردستان عراق** ۱۳۹
- ۱- انتخابات مجمع ملی عراق برای تدوین قانون اساسی ۱۳۹
- ۲- ائتلاف کردستان در انتخابات ۱۴۲
- ۳- ائتلاف حزب دموکرات با اتحادیه میهنی در انتخابات ۱۴۳
- ۴- رایزنی جعفری با حزب دموکرات در مورد تشکیل کابینه عراق ۱۴۳
- ۵- انتخابات پارلمان کردستان ۱۴۵
- ۶- انتخابات پارلمان عراق در ۲۰۰۵ ۱۴۶
- ۷- انتخاب رئیس اقلیم کردستان عراق ۱۴۹

۱۴۹	انتخاب رئیس دولت اقلیم کردستان
۱۵۲	خلاصه بخش چهارم
۱۵۳	نتیجه‌گیری
۱۵۷	منابع و مأخذ
۱۵۷	الف) منابع فارسی
۱۵۷	کتاب
۱۵۹	پایان نامه‌ها
۱۶۰	مقالات
۱۶۳	ب) منابع عربی و کردی
۱۶۵	ج) منابع لاتین
۱۶۵	د) سایت‌های اینترنتی

فهرست جداول، نمودارها و نقشه‌ها

صفحه

عنوان

جدول

۱۹.....	جدول شماره ۱.....
۴۳.....	جدول شماره ۲.....
۵۲.....	جدول شماره ۳.....
۱۰۲.....	جدول شماره ۴.....
۱۰۳.....	جدول شماره ۵.....
۱۰۵.....	جدول شماره ۶.....
۱۲۶.....	جدول شماره ۷.....
۱۴۵.....	جدول شماره ۸.....
۱۴۷.....	جدول شماره ۹.....
۱۴۸.....	جدول شماره ۱۰.....
۱۵۰.....	جدول شماره ۱۱.....

نمودار و نقشه

۵۲.....	نمودار شماره ۱.....
۴۹.....	نقشه شماره ۱.....
۵۱.....	نقشه شماره ۲.....

پیشگفتار

بعد از سرنگونی رژیم صدام حسین به نظر می‌رسد «روح‌گرد» در چشم‌انداز تحولات خاورمیانه، به خصوص عراق در حال ظهور است. در همین راستا است که کشورهای همسایه کردها، به خصوص ترکیه و سوریه با توجه به اقلیت‌های فراوان‌گرد، همیشه تحولات کردستان عراق را زیرنظر داشته‌اند. ایران به عنوان یکی از همسایگان کردستان عراق که خود دارای اقلیت‌گرد می‌باشد، می‌تواند سیاست‌گذاری‌های امنیتی عقلانی خود را در قبال کردهای عراق به اجرا گذارد و خود را به عنوان متحد استراتژیک آن‌ها معرفی کند. کردستان عراق نیز پیوستگی‌های زبانی، نژادی و فرهنگی با ایران دارد و تأثیرپذیری کردها از ایران به علت قرابت‌های فرهنگی، تمدنی و نژادی بسیار زیاد است.

احزاب اصلی کردستان عراق یعنی حزب دموکرات و اتحادیه میهنی با حکومت ایران حتی قبل از ج.ا. ایران روابطی داشته‌اند. کردهای عراق در زمان ملامصطفی به کمک شاه ایران با حکومت عراق در جنگ بودند؛ اما توافق ایران و عراق، سبب تنهایی کردها در جنگ با عراق گردید و از همکاری ایران ناامید شدند. پس از اعلام آتش‌بس و پایان جنگ ایران و عراق، احزاب‌گرد در پی بهبود روابط خود با عراق برآمدند؛ اما پیامد آن، کشتار جمعی و آوارگی کردها و روی آوردن آنان به ایران بود. ایران نیز به خاطر منافعش از کردها حمایت کرد.

پس از جنگ آمریکا و عراق و سرنگونی رژیم صدام، روابط ایران با کردهای عراق وارد مرحله جدیدی گردید. همگرایی کردها با شیعیان در عراق، نقطه قوت ایران برای سیاست‌گذاری در کردستان عراق است. با توجه به توانایی‌ها و قابلیت‌هایی که ایران در میان کردهای عراق و شیعیان دارد، ائتلاف و همگرایی کردها و شیعیان برای ایران نه تنها امری مطلوب و ممکن، بلکه ضروری است.

با تشکیل حکومت اقلیم کردستان و تحکیم روابط ایران با آن، سبب نزدیکی کردها به ایران خواهد شد و گفتگوهای دیپلماتیک، توافق‌نامه‌های توسعه اقتصادی و اجرای پروژه‌های اقتصادی توسط ایران در کردستان عراق سبب نزدیکی طرفین می‌گردد. بررسی فعالیت‌ها و برنامه حزب دموکرات کردستان عراق به عنوان مهم‌ترین و بانفوذترین حزب در کردستان عراق می‌تواند کمکی در راستای شناخت بیشتر این منطقه باشد.

مقدمه

بیان مسأله

ساختار فدرال عراق امروز، ماحصل مبارزات سیاسی - نظامی نیروهای سیاسی - اجتماعی عراق، متشکل از کردها، شیعیان و سنی‌ها از یک سو، و رفتار و عکس‌العمل ایالات متحده آمریکا و کشورهای هم‌پیمان به عنوان عامل خارجی از سوی دیگر است که ضمن برچیدن ساختار سیاسی عراق با فرم‌اسیون بعثی آن، تجمیع‌گر خواسته‌ها و مطالبات اکثریت نیروهای سیاسی عراق می‌باشد. کردها به مثابه یکی از نیروهای سیاسی عراق از بدو تأسیس کشور عراق در اثر فروپاشی امپراطوری عثمانی، همواره خواسته‌های تجدیدنظرطلبانه و گریز از مرکز نسبت به دولت مرکزی عراق داشته‌اند که تاکنون به خواسته‌های خود استمرار بخشیده‌اند. حزب دموکرات کردستان به عنوان نیروی سیاسی - نظامی اصلی کردستان عراق، نماینده خواسته‌های حق‌طلبانه و تجدیدنظرطلبانه ملت کرد نسبت به دولت مرکزی عراق بوده است که در سال ۱۹۴۶ به رهبری ملامصطفی بارزانی تأسیس شد. این حزب در طی سالیان رهبری ملامصطفی، مبارزات طولانی و طاقت‌فرسایی با حکومت مرکزی بغداد داشت و در راه رسیدن به خودمختاری، توانست با رهبری مقتدر و کاریزماتیک ملامصطفی به کرات و در برهه‌هایی از زمان کنترل منطقه کردستان را در اختیار خویش قرار دهد.

مبارزات حزب دموکرات کردستان و دیگر نیروهای کرد با حکومت مرکزی عراق بعد از مرگ ملامصطفی ادامه داشت و مسعود بارزانی به عنوان رهبر حزب دموکرات، تداوم‌بخش مبارزات پدرش ملامصطفی گردید. بعد از نسل‌کشی کردها در شهر حلبچه، روحیه رهبران احزاب دچار آسیب شدیدی گردید، اما کمیته مرکزی حزب دموکرات کردستان تصمیم گرفت به مقاومت ادامه دهد. جنگ خلیج فارس بین عراق و کویت و دخالت غرب باعث امید بیشتر در میان کردها گردید. شکست عراق در جنگ با کویت و عقب‌نشینی عراق از این کشور سبب ضعف حکومت مرکزی و تقویت روحیه کردها برای ادامه جنگ با صدام حسین شد. مسعود بارزانی خواستار دموکراسی برای عراق و خودمختاری برای کردها بود. در ۱۸ آوریل ۱۹۹۱ ائتلاف غرب، کردستان را «منطقه امن» در درون عراق اعلام کرد و پرواز هواپیماهای عراقی در فضای شمال مدار ۳۶ درجه منع گردید و تفاهم‌نامه‌ای بین سازمان ملل متحد و دولت عراق به امضا رسید و منطقه کردستان خودمختار گردید.

مبارزات سیاسی و نظامی حزب دموکرات کردستان از سال ۱۹۴۶ تاکنون ضمن استمرار، همواره تأثیر بسزایی در صورت‌بندی برنامه و سیاست ملت کرد در کردستان عراق داشته است. چگونگی ایفای نقش احزاب و گروه‌های یک کشور در شکل‌دهی نظام سیاسی آن، از نکات جالب توجه برای

پژوهشگران عرصه سیاست می‌باشد. نکته حائز اهمیت در این مورد، نقشی است که یک حزب در بخشی از یک کشور در تأسیس نظام سیاسی آن کشور و منطقه و اقلیم خود دارد. بر اساس مطالب مزبور، پژوهش حاضر بر آن است که ضمن بررسی روند مبارزات سیاسی - نظامی و برنامه‌های حزب دموکرات کردستان، نقش و تأثیر این حزب را در صورتبندی و تأسیس حکومت اقلیم کردستان عراق در سال ۲۰۰۵ مورد بررسی و مطالعه قرار دهد.

سؤال‌های تحقیق

سؤال اصلی

حزب دموکرات کردستان عراق در تأسیس حکومت خودمختار کردستان در سال ۲۰۰۵ چه نقشی داشته است؟

سؤال‌های فرعی

- حزب دموکرات کردستان عراق از بدو تأسیس (۱۹۴۶) تا قبل از سقوط رژیم صدام حسین (۲۰۰۳) چه موضعی در قبال حکومت مرکزی داشت؟

- حزب دموکرات کردستان عراق پس از سقوط صدام حسین جهت جایگزینی نظام جدید فدرال عراق چه سیاست‌هایی را به صورت نظری و عملی اتخاذ نمود؟

- حزب دموکرات کردستان عراق در دوره پس از سقوط صدام حسین چه برنامه‌ای برای اداره کردستان عراق داشت؟

فرضیه اصلی تحقیق

سیاست‌ها و اقدامات حزب دموکرات کردستان عراق در سالهای قبل و بعد از سقوط رژیم صدام حسین خصوصاً از زمان تدوین قانون اساسی جدید عراق، نقش محوری در تحقق فدرالیسم عراق و خودمختاری کردستان داشته است.